

## distopyayı yapay zekâ ile yazmak

**benjamin fogel**'in kaleme aldığı, “**irina’ya göre şeffaflık**”, 2058 yılında geçen ve teknolojinin insan hayatını tamamen ele geçirdiği distopik bir dünyayı anlatıyor. internetin gelişmiş bir versiyonu olan ağ (*blockchain*), hayatın her alanına hâkim olmuştur. şeffaflık politikası gereği, vatandaşlara ait her türlü bilgi ağ üzerinde erişime açık hale getirilmiştir. kimlik kartları yerine deri altına yerleştirilen çipler kullanılmakta, böylece herkesin her an nerede olduğu, kiminle görüştüğü ve ne yaptığı takip edilebilmektedir. bu sistem, toplumda güvenin tehlikenin yerini aldığına inanılan bir düzen yaratmıştır. ancak, bu düzen kendi şüphelerini de beraberinde getirir. muğlakağcılar adı verilen bir grup anarşist, ağ’ın yanlışlığını savunur ve ona karşı bir mücadele başlatır. bu mücadelede, her iki taraf da birbirlerinin içine ajanlar sokmaya çalışırlar.

romanın ana karakteri camille lavigne (gerçek adıyla dyna rogne), takma isim kullanmayı seçenlerdendir. bu yeni toplumda başarı ölçütü, zenginlik ya da kariyer değil, kişiliğin kendisidir. vatandaşların en büyük arzusu, ağ üzerinden atanan notlarını (meta-göstergelerini) yüksek tutmaktır. camille de bu hedefle, ağ’ın kanaat liderlerinden ve şeffaflık savunucusu irina laubovsky’nin kanatları altına sığınmayı ve yükselmeyi hedefler. ancak, irina’nın fikirleri hem hayranlık hem de rahatsızlık uyandırmaktadır. camille, irina’nın gerçekte kim olduğunu öğrenmek amacıyla bir yolculuğa çıkar. bu yolculuk, onu “rüya toplum”un görünmeyen yüzüyle tanıştıracaktır.

### temalar ve analiz:

**şeffaflık ve mahremiyetin çatışması:** romanın merkezinde yer alan şeffaflık kavramı, modern toplumlarda mahremiyetin yok oluşuna dair bir eleştiri sunuyor. ağ, herkesin her şeyi görebildiği bir sistem yaratırken, bireylerin özel hayatları neredeyse hiç kalmamıştır. bu durum, insan ilişkilerini derinden etkiler ve güven sorunlarına yol açar. camille’in irina’ya olan bağlılığı ve onun gerçek yüzünü öğrenme çabası, şeffaflık ile mahremiyet arasındaki çatışmayı simgeler.

**teknoloji ve toplumsal kontrol:** roman, teknolojinin insan hayatını nasıl ele geçirdiğini ve toplumsal kontrol mekanizmalarını nasıl dönüştürdüğünü ele alıyor. ağ, bireylerin özgürlüklerini kısıtlayan bir araç haline gelmiştir. muğlakağcılar’ın mücadelesi, bu kontrol mekanizmasına karşı bir direnişi temsil eder. roman, teknolojinin insan doğası üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne sererken, okuyucuya da teknoloji bağımlılığı ve gözetim toplumu üzerine düşünme fırsatı sunuyor.

**kimlik ve kişilik:** yeni toplumda başarı ölçütü, kişiliğin kendisidir. camille’in meta-göstergelerini yükseltme çabası, bu toplumun değer yargılarını yansıtır. ancak, bu sistemin yapaylığı ve manipülasyona açık olması, kimlik ve kişilik kavramlarını sorgulatır. camille’in irina’ya olan bağlılığı ve onun gerçek yüzünü öğrenme çabası, kimlik arayışının bir yansımasıdır.

**direniş ve isyan:** muğlakağcılar, ağ’a karşı bir direniş hareketi başlatır. bu hareket, sistemin yanlışlığını ve manipülasyona açık olduğunu ortaya koyar. roman, direniş ve isyan temalarını işlerken, okuyucuya da bireysel özgürlük ve toplumsal adalet üzerine düşünme fırsatı sunuyor.

**distopya ve gelecek korkusu:** roman, distopik bir gelecek portresi çizer. 1984’ün korkularını 2058’e taşıyan bu eser, teknolojinin insan hayatını nasıl dönüştüreceğine dair endişeleri dile getirir. ağ’ın manipülasyona ve çıkarıcı kullanıma açık olması, distopyanın temel öğelerinden biridir.

**edebi tarz ve anlatım:** benjamin fogel, “irina’ya göre şeffaflık” romanında bilimkurgu, distopya ve polisiye türlerini bir araya getirerek etkileyici bir anlatım sunuyor. romanın dil yapısı, düşündürücü ve sürükleyici bir üsluba sahip. fogel, teknolojinin insan hayatı üzerindeki etkilerini sorgularken, okuyucuyu karakterlerin duygusal yolculuğuna dahil ediyor. roman, geriye dönüşler ve iç

monologlar kullanarak, karakterlerin geçmişleriyle olan bağlarını ortaya koyuyor.

### **deęerlendirme:**

“irina'ya göre şeffaflık”, teknolojinin insan hayatını nasıl dönüştürdüğüne dair distopik bir eleştiri sunan, düşündürücü ve etkileyici bir roman. benjamin fogel, şeffaflık, mahremiyet, özgürlük ve kimlik gibi temaları işlerken, okuyucuya günümüz toplumlarına dair de bir ayna tutuyor. roman, özellikle teknoloji bağımlılığı ve gözetim toplumu üzerine yaptığı eleştirilerle, günümüz okurları için oldukça ilgi çekici bir eser. ancak, romanın bazı bölümlerinde anlatımın ağırlaşması ve distopik dünyanın kurallarının karmaşıklığı, okuyucunun hikyeye tam olarak odaklanmasını zorlaştırabilir. bu nedenle, romanın dikkatli ve sabırlı bir şekilde okunması gerekiyor.

*mustafa stlař*

*27.02.2025*